บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อวิถีชีวิตของชาวไทยโดยมีอิทธิพลทั้งในด้านความคิด ความเชื่อและการดำรงชีวิตของชาวไทยเป็นส่วนใหญ่ หากมองดูสภาพสังคมไทยปัจจุบัน วรรณกรรมไทยนั้นได้รับอิทธิพลจากพุทธศาสนา โดยเฉพาะนวนิยายซึ่งเป็นวรรณกรรมรูปแบบหนึ่งที่มีเนื้อหาสาระสะท้อนสภาพของสังคม และชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ในแง่มุมต่าง ๆ ดังคำกล่าวของ สุธา ศาสตรี ว่า "นวนิยายเป็นงานประพันธ์ที่มีรูปแบบใกล้เคียงกับมนุษย์มากที่สุดชนิดหนึ่ง จึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้สำหรับปรากฏการณ์ของความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรม และการถ่ายทอดแนวคิดเชิงปรัชญาของนักเขียนนวนิยายนั้น" (สุธา ศาสตรี. 2525 : 45) นวนิยายจึงเปรียบเสมือนกระจกเงาที่สะท้อนให้รู้จักชีวิต รู้จักสังคม รู้จักมนุษย์ ให้แง่คิด และคลี่คลายปัญหาต่าง ๆ ของชีวิตมนุษย์ นวนิยายในปัจจุบันบางเรื่องมีอิทธิพลของพุทธศาสนาเข้ามาแทรก ทำให้นวนิยายเป็นงานบันเทิงคดีที่ผู้ประพันธ์ใช้จินตนาการสร้างสรรค์เรื่องราวต่าง ๆ เพื่อให้ผู้อ่านได้รับความสนุกสนาน ความเพลิดเพลิน ความรู้ แง่คิด และการมองชีวิตโลก ได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน ละเอียดและลึกซึ้ง

นักประพันธ์นวนิยายที่มีชื่อเสียงของประเทศไทย ได้นำกฎแห่งกรรมมาเป็นสารัตถะของนวนิยายดังที่ ชลธิชา กลัดอยู่ กล่าวว่า "แนวความคิดเรื่องกรรมในลิลิตพระลอ นั้นตรงตามสัจธรรมของพุทธปรัชญา คือมนุษย์สามารถบงการชีวิตของตนเองด้วยตนเองได้" (ชลธิชา กลัดอยู่. 2521 : 89)

กวีไทยส่วนใหญ่เป็นพุทธศาสนิกชนมีพุทธศาสนาเป็นหลักธรรมอันสำคัญประจำจิตใจ มีความคิด และความเชื่อไปในทางเดียวกันคือ เชื่อเรื่องกรรม ว่าทำดีย่อมได้รับผลดี ทำชั่วย่อมได้รับผลชั่วซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของบุญเหลือ เทพยสุวรรณ ว่า "กวีเหล่านี้มีปรัชญาชีวิตเป็นแบบเดียวกันท่านยึดพระ

รัตนตรัยเป็นสรณะ ท่านเชื่อบุญเชื่อบาป เชื่อว่าคนเรามีกรรม และวิบาก (ผลของกรรม) การใช้ผลของกรรมอาจจะใช้ในชาตินี้หรือภายในช่วงชีวิตที่เห็นเป็นตัวเรา ๆ เขา ๆ อยู่นี้ และอาจจะต้องใช้ในชาติหน้าหรือมีกรรมบางอย่างที่ได้กระทำไว้ในบุพชาติที่มารับวิบากในชาติปัจจุบัน" (บุญเหลือ เทพยสุวรรณ. 2517 : 142)

ศาสนาพุทธมีความเกี่ยวข้องกับคนไทยในฐานะที่เป็นศาสนาประจำชาติ ดังนั้นวรรณกรรมไทยซึ่งมีเรื่องเกี่ยวกับศาสนาจึงเป็นที่ยอมรับกันว่าศาสนาเป็นบ่อเกิดของวรรณกรรมทางหนึ่ง ด้วยเหตุนี้จึงมีวรรณกรรมเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาอยู่เป็นจำนวนมาก โดยมีทั้งเรื่องที่แต่งขึ้น เพื่อแสดงคำสอนโดยตรง และเรื่องที่แสดงหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาแทรกอยู่ วรรณกรรมไทยที่ผูกเป็นเรื่องราวที่มีตัวละครแสดงบทบาทจะได้รับความสนใจ เนื่องจากมีการสั่งสอนทางด้านพระพุทธศาสนา และศีลธรรม ทำให้ผู้อ่านในสมัยปัจจุบันได้รู้จักวิเคราะห์ถึงบาปบุญคุณโทษ อันเป็นแนวทางหนึ่งของผู้เขียนที่จะสร้างจินตนาการอันหลากหลายลงในวรรณกรรมไทยปัจจุบันในนวนิยายและเรื่องสั้น ดังที่ ทวีศักดิ์ ญาณประทีป กล่าวว่า "วรรณกรรมที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาเป็นวรรณกรรมที่มีลักษณะการเขียนแตกต่างจากแบบอื่น ๆ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า การสั่งสอนศาสนา และศีลธรรมโดยตรงนั้นบางครั้งอาจยังชักจูงใจให้คนเชื่อถือโดยแท้จริงมิได้ จึงจำเป็นต้องสั่งสอนโดยทางอ้อมด้วยการยกตัวอย่างชี้แจงให้เห็นคติธรรม" (ทวีศักดิ์ ญาณประทีป. 2518 : 5) ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อสังคม วรรณกรรมแนวพระพุทธศาสนาจึงเป็นที่แพร่หลาย ดังที่ สนิท ตั้งทวี กล่าวว่า "วรรณกรรมเผยแพร่ศาสนาเป็นวรรณกรรมที่ใช้เรื่องราวและเหตุการณ์ชีวิตประจำวันของคนโดยทั่วไปมาเป็นโครงเรื่องเพื่อแสดงให้เห็นบาปบุญคุณโทษของผู้ประพฤติปฏิบัติ" วรรณกรรมประเภทนี้ ได้แก่ วรรณกรรมเรื่อง<u>กฎแห่งกรรม</u> ของ ท. เลียงพิบูลย์ และเรื่อง <u>หลวงตา</u> ของแพรเยื่อไม้ (พระครูพิศาลธรรมโกศล) หรือวรรณกรรมที่มีพระพุทธศาสนาเป็นแรงบันดาลใจในการเขียนได้แก่เรื่อง <u>ทิพย์</u> ของ ทมยันตี และเรื่อง <u>เงา</u> ของโรสลาเรน และวรรณกรรมของพุทธทาสภิกขุ เป็นต้น

โสภาค สุวรรณ เป็นนักประพันธ์นวนิยายที่มีชื่อเสียงท่านหนึ่งซึ่งได้รับความนิยมมีผลงานหลายเรื่องที่ได้รับรางวัลชมเชยจากการประกวดหนังสือประจำปีของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ คือ เรื่อง ปุลากง (2517) เรื่องหนังหน้าไฟ (2525) เรื่องปมพิศวาส (2526) และเรื่องจดหมายถึงคุณยาย (2526) นอกจากนี้ยังเขียนนวนิยายที่มีแนวความคิดความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม ดังที่โสภาค สุวรรณ กล่าวว่า "ข้าพเจ้าเป็นผู้หนึ่งซึ่งเชื่อเรื่องกรรมและกฎแห่งกรรมเชื่อว่าชาติที่แล้วชาติหน้ามีจริง แม้เรื่องนรกสวรรค์ หากมีผู้แย้งไม่เชื่อว่าจะมีจริงไปได้ขอให้ผู้นั้นจงชั่งเอาเถิดว่าการที่ท่านเชื่อในเรื่องสวรรค์ นรก และกฎแห่งกรรมนั้น แม้ท่านจะพิสูจน์ไม่ได้แต่ท่านก็ได้กำไรกับเสมอตัว ในทางกลับกันหากแต่ท่านปฏิเสธโดยสิ้นเชิงเมื่อชั่งตาชั่งแล้วท่านก็ได้ผล คือ เสมอตัวกับขาดทุน ศิขริน - เทวินตา เกิดขึ้นด้วยความเชื่อดังกล่าว ประกอบกับความรู้สึกส่วนตัว ซึ่งได้ปรารถนามานานเต็มทีที่จะเขียนนวนิยายแทรกพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ แม้จะไม่ใช่ธรรมนิยายโดยตรงก็ตาม หากเชื่อว่าหนังสือย่อมเป็นสื่ออย่างดีต่อผู้อ่าน ในขณะที่คนบางกลุ่มในโลกปัจจุบันพากันปฏิเสธว่าเป็นสิ่งที่อาจล้าสมัยงมงายกับความเชื่อ" (โสภาค สุวรรณ. 2536 : คำนำ)

โสภาค สุวรรณ ได้เขียนนวนิยายเรื่องศิขริน - เทวินตา ในแนวความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสนอสิ่งที่คอยย้ำเตือนจิตใจของผู้อ่านให้มีพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องเตือนสติ ทั้งนี้ต้องการสะท้อนความเชื่อเรื่องกรรมและเป็นแนวการเขียนที่แปลกกว่าเรื่องอื่น ๆ สำหรับผลงานบางเรื่องมีผู้นำไปศึกษาแล้วในงานวิจัยเรื่อง การใช้เรื่องรักร่วมเพศในนวนิยายไทย พ.ศ. 2516 - 2525 ของ อริน พินิจวรารักษ์ (2526) และวิเคราะห์ลักษณะตัวละครอปกติในนวนิยายแนวจิตวิทยาของ โสภาค สุวรรณ ของ สกุลรัตน์ แช่ด่าน (2528) นอกจากนี้ยังพบงานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาวิเคราะห์แนวพุทธปรัชญา และด้านกฎแห่งกรรมของนักประพันธ์บางท่าน เช่น วิเคราะห์พุทธปรัชญาเรื่องกรรมของ กฤษณา อโศกสิน

ของ อัลภา อัลภาชน์ (2529) และพุทธปรัชญาในนวนิยายของ แฮร์มัน เอสเส ของ พรรณี บุตรบำรุง (2532)

ผู้วิจัยเห็นว่าพระพุทธศาสนานั้นมีอิทธิพลต่องานเขียนนวนิยาย และเป็นที่แพร่หลายน่าสนใจ ซึ่งได้สะท้อนความเชื่อกฎแห่งกรรมไว้ชัดเจนพอสมควร แต่ยังไม่มีผู้ใดนำผลงานนวนิยาย ซึ่งเป็นผลงานของ โสภาค สุวรรณ มาศึกษาในแนวนี้มาก่อน ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงได้วิจัยผลงานเรื่องศิขริน - เทวินตา เพื่อให้ทราบแนวกฎแห่งกรรมที่ปรากฏในนวนิยาย ซึ่งผลการวิจัยในเรื่องกฎแห่งกรรมนี้จะเป็นประโยชน์ต่อวิถีชีวิตและการเรียนการสอน ศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรมให้แก่นักเรียน นิสิต นักศึกษาและประชาชนโดยทั่วไป

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

เพื่อวิเคราะห์กฎแห่งกรรมในนวนิยายเรื่องศิขริน - เทวินตา ของ โสภาค สุวรรณ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจะทำให้ทราบแนวกฎแห่งกรรมในนวนิยายเรื่องศิขริน - เทวินตา ของโสภาค สุวรรณ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษานวนิยายของ โสภาค สุวรรณ ที่เสนอแนวกฎแห่งกรรมไว้เด่นชัดตามเกณฑ์ที่จะนำมาใช้ในการศึกษา จำนวน 2 เล่ม ดังนี้

1. ศิขริน - เทวินตา เล่ม 1 (พิมพ์ครั้งที่ 2 สำนักพิมพ์คลังวิทยา พ.ศ. 2535)

2. ศิขริน - เทวินตา เล่ม 2 (พิมพ์ครั้งที่ 2 สำนักพิมพ์คลังวิทยา พ.ศ. 2536)

นิยามศัพท์เฉพาะ

วิเคราะห์ หมายถึง การจำแนก แยกแยะ และศึกษานวนิยายที่เกี่ยวกับกฎแห่งกรรมที่ปรากฏในเรื่องศิขริน - เทวินตา

กรรม หมายถึง การกระทำที่แสดงออกโดยเจตนา กำหนดให้เกิดการกระทำหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ทั้งทางกาย ทางการพูด และทางความคิด เช่น ตั้งใจทำ (กายกรรม) ตั้งใจพูด (วจีกรรม) และตั้งใจคิด (มโนกรรม)

กฎแห่งกรรม หมายถึง การกระทำที่ประกอบไปด้วยเจตนา ในฐานะที่กรรมเป็นกฎแห่งเหตุ และผล ทั้งเบียดเบียนและไม่เบียดเบียน โดยพิจารณาดังนี้

1. เหตุที่ทำให้เกิดกรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นมูลเหตุ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้ คือ กุศลกรรม อันประกอบด้วย อโลภะ อโทสะ อโมหะ และอกุศลกรรม อันประกอบด้วย โลภะ โทสะ และโมหะ

2. ประเภทของกรรม หมายถึง การกระทำในด้านต่าง ๆ โดยแบ่งได้ดังนี้

2.1 กรรมจำแนกตามคุณภาพหรือตามธรรมที่เป็นมูลเหตุ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้ คือ

2.1.1 อกุศลกรรม คือ การกระทำที่ไม่ดีเกิดจากอกุศลมูล ได้แก่ โลภะ โทสะ และโมหะ

2.1.2 กุศลกรรม คือ การกระทำที่ดีเกิดจากกุศลมูล ได้แก่ อโลภะ อโทสะ และอโมหะ

2.2 กรรมจำแนกตามทวารหรือทางที่ทำกรรม หรือทางแสดงออกของกรรม แบ่งได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้ คือ

2.2.1 กายกรรม คือ การกระทำที่แสดงออกทางกาย

2.2.2 วจีกรรม คือ การกระทำที่แสดงออกทางวาจา

2.2.3 มโนกรรม คือ การกระทำที่แสดงออกทางใจ

2.3 กรรมจำแนกตามสภาพที่สัมพันธ์กับวิบาก หรือการให้ผล แบ่งได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้ คือ

2.3.1 กรรมดำ หมายถึง กรรมที่เกิดจากการกระทำที่เบียดเบียนสร้างความลำบากให้กับตนเองและผู้อื่น ทั้งทางกาย วาจา และใจ

2.3.2 กรรมขาว หมายถึง การกระทำที่ไม่เบียดเบียนสร้างความลำบากให้กับตนเองและผู้อื่น ทั้งทางกาย วาจา และใจ

2.3.3 กรรมทั้งดำทั้งขาว หมายถึง การกระทำที่ปะปนกันทั้งเบียดเบียนและไม่เบียดเบียน ทั้งตนเองและผู้อื่น ทั้งทางกาย วาจา และใจ ซึ่งย่อมให้ผลแก่ผู้กระทำทั้งสิ้น

2.3.4 กรรมไม่ดำไม่ขาว หมายถึง การกระทำที่เกิดจากเจตนาที่จะละกรรมทั้งดำทั้งขาว ซึ่งเป็นเจตนาที่ก่อให้เกิดกรรมที่นำไปสู่ความหลุดพ้นจากทุกข์โดยสิ้นเชิง กรรมประเภทนี้ ได้แก่ กรรมที่ตั้งอยู่บนฐานของมรรคมีองค์แปดอันประกอบด้วย สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ และสัมมาสมาธิ

3. ผลของกรรม หมายถึง ผลของการกระทำที่ส่งผลตอบสนองจากการกระทำ ทั้งในทางที่ดีและทางที่ชั่ว

4. การสิ้นกรรม หมายถึง การกระทำที่หลุดพ้นจากกิเลส ตัณหา และความทะยานอยาก

<u>วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า</u>

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล

1.1 รวบรวมนวนิยายของโสภาค สุวรรณ จากสำนักพิมพ์คลังวิทยา จำนวน 1 เรื่อง คือ คิชริน - เทวินตา

1.2 ติดต่อขอข้อมูลเกี่ยวกับโสภาค สุวรรณ จากสำนักพิมพ์คลังวิทยา เพื่อขออนุญาตทำการวิจัย และศึกษาประวัตินักประพันธ์จากเอกสาร

1.3 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร วารสาร หนังสือ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งดังต่อไปนี้

1.3.1 หอสมุดแห่งชาติ

1.3.2 หอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.3.3 หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

1.3.4 หอสมุดมหาวิทยาลัยนเรศวร

1.3.5 หอสมุดสถาบันราชภัฏ พิบูลสงคราม

1.3.6 หอสมุดสถาบันราชภัฏ นครสวรรค์

1.3.7 หอสมุดสถาบันราชภัฏ อุตรดิตถ์

1.4 ศึกษาเกณฑ์ที่จะใช้ในการวิเคราะห์ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ของท่านผู้รู้มาสรุปเป็นเกณฑ์ของผู้วิจัย

2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลจะศึกษาเรื่องกฎแห่งกรรมในนวนิยายเรื่องคิชริน - เทวินตาของโสภาค สุวรรณ ดังที่ปรากฏไว้ในขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า และวิเคราะห์กฎแห่งกรรมจนครบทุกด้าน

3. ขั้นสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

3.1 สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

3.2 อภิปรายผลของการศึกษาค้นคว้า และเสนอแนะแนวทางการศึกษาค้นคว้า